

природознавця Аллена Гранта / Пер. з польської: Ю. Романишин, О. Сербенська; Наук. ред. Б. Якимович; Ред. Г. Чопик. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 133 с. – (Серія: «Дрібненька бібліотека»; Чис. 17).

Татьяна Трачук «Правдивые поэты никогда не позволяют себе тех цветowych оргий» (Ивано Франко о цвете)

В статье проанализированы главные аспекты рецепции поэтикальной функциональности цвета в художественных произведениях И. Франко, осуществлен обзор основных литературно-критических работ писателя, прослежена эволюция его эстетико-мировоззренческих принципов в оценке значимости цвета и его образных потенций.

Ключевые слова: колористика, эстетика, функциональность цвета, символика цвета.

Ю. Л. Булаховська

Дивні оповідання (для дітей та підлітків)

Те, про що розповіла Галина Михайлівна Сарнацька в колі своїх онуків і їхніх друзів, було не її авторства. Історію вона почула від двох колишніх співробітників Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР. В оповідці йдеться про п'ять кімнат із позабаваними вікнами з будинку навпроти у її дворі.

Суть справи полягала в тому, що вказані співробітники шукали приміщення, яке можна було би винайняти для приїжджих родичів. Їх увагу привернув перший поверх начебто безлюдного будинку навпроти з пустими вікнами. Очевидно, це були вікна однієї п'ятикімнатної квартири, оскільки виглядали вони абсолютно однаково: забиті, вкриті пилом, давно не миті і т.д. Колишні співробітники піднялися, постукали у двері на першому поверсі і були дуже здивовані, коли зрозуміли, що двері щільно зачинені, але не замкнені. На стук їм ніхто не

відчинив, але той, хто зустрів, несказанно здивував. Це була дуже велика людиноподібна мавпа жіночої статі, яка стояла на двох ногах і була одягнена у легеньку домашню кофтинку з вишитими на ній іменами Лола і Льоля. Мавпа була не сама – вона тримала за руку мавпеня, теж жіночої статі і ходило воно також на двох ногах.

Лоло, ти тут господиня? – запитав один із візитерів спершу російською, а потім українською мовами. Так виглядало, що мавпа наче зрозуміла запитання, але не була впевнена. Інший співробітник – колишній філолог-зарубіжник – повторив запитання англійською мовою. Мавпа привітно вицирилася і покивала головою. Вона зовсім не боялася пришельців, але виглядала здивованою. Після цього, жестом привітної господині, запросила сідати до столу. Далі розставила тарілки, поклала на них дещо з того, що їдять мавпи, відкоркувала пляшку газованої води і поналивала гостям у принесені келихи. «Thank you», – сказали гості. Мавпа знову привітно вицирилася. Мавпеня-дівчинка вискочило до неї на руки. Думаю, вони циркові, позаяк зовсім не бояться незнайомих людей, – висловив припущення зарубіжник-англіст. У той же час співробітники розгледіли двері, що вели до сусідньої кімнати. І ці двері також не були зачинені, лише прикриті. Коли обидва «пришельці» увійшли туди, то почули відчайдушний гавкіт собаки. Проте вони дуже швидко зрозуміли, що собака – іграшкова, найвірогідніше лайка, і реагує вона на закриті чи відкриті двері. Ця собака також живе тут? – запитав з посмішкою зарубіжник. Лола засміялася і заплескала в долоні, очевидно, її потішила здогадливність гостя. З другої кімнати вони перейшли в третю крізь такі ж самі незамкнені двері. Там вони побачили довгий, широкий стіл, на якому з їх приходом забігала дитяча іграшкова залізна дорога. Паровозик гудів, вагончики бігали, і виникало цілковите враження роботи залізниці. Що ж нас очікує у наступній кімнаті? – подумали гості. Як з'ясувалося, там на них чекав

невеликий патефон. Коли гості увійшли, зазвучав вальс Штрауса.

Тут, мабуть, проживає якийсь артист цирку? – висловив припущення зарубіжник. Інший погодився з ним. Коли ж гості вже випили газовану воду і збиралися йти додому, вони почули, що хтось увійшов через вхідні двері в першу з кімнат. Очевидно, то був господар, оскільки Лола з Льолею радісно кинулися до нього, і мавпа-мама почала щось жваво йому розповідати своєю мовою, а саме, що прийшли гості і ходять кімнатами. Літній мужчина, також був привітним. Він все пояснив обом гостям – одному ламаною російською, іншому – англійською. Розповів, що він американець і вже протягом півроку перебуває тут на гастролях в Цирку. А цю квартиру в безлюдному будинку винайняв для своїх вихованців. Сам ночує в іншому місці, а сюди часто приходиться, щоб їх нагодувати, пересвідчитися у здоров'ї та подивитися, чи не пограбував хтось квартиру за його відсутності. Лолу та Льолю він деколи бере з собою на виступи в Цирк, а потім залишає їх тут і Лола терпляче чекає його повернення.

Отакі були враження в колишніх співробітників Інституту літератури. Вони ще тільки запитали господаря дивної квартири, чи мають заплатити за відвідини, та він відмовився, але попросив нікому не розповідати про неї.

№2. Річ про те, що через погане самопочуття Галини Михайлівни Сарнацької два чи три останніх осінніх прийоми організовували дві її старших внучки. Вони й розважали гостей, серед яких були старий юрист Т., давній приятель Сарнацької Вадим Сергійович С. і любляча подружня пара – Сергій Семенович С. і Тетяна Олександрівна Ч.

Можливо, чай і кава з «Київським тортом», якими пригощали присутніх, були не таким вдалим частуванням, як зазвичай у Галини Михайлівни, проте їх розмови виявилися доволі цікавими.

Говорили, наприклад, про Київський будинок вчених, в якому начебто недавно виступав Леонід Миколайович Вишеславський. Він особисто відвідав Будинок вчених, всупереч інформації про його смерть. Багато хто з присутніх там дуже тішилося, хвалили його російськомовні й деякі україномовні вірші, вдалі переклади з французької літератури, активну участь у літературному житті Європи. Адміністрацію Будинку вчених дивувала лише мовчазна реакція двох із присутніх: однієї літньої інтелігентної дами, сивої і в темних окулярах, та відомого видавця Дмитра Сергійовича Бураго.

Як ви гадаєте? – запитала розповідачка (сама вона, до речі, в Будинку вчених тоді не була). – Чому власне вони мовчали? Ніхто не міг нічого пояснити, окрім Галини Михайлівни. Вона з сумом розсміялася. – Все дуже просто і неправдиво з боку адміністрації Будинку вчених. Адже дуже літня пані в темних окулярах – це була я, і я ніскільки не сумнівалася, що Леонід Вишеславський давно помер. Те ж саме достеменно знав і Дмитро Сергійович Бураго, який видав книгу про Вишеславського трьома мовами: українською, російською і французькою. А роль живого Леоніда Миколайовича Вишеславського виконував один відомий заслужений артист, зовні чимось схожий з ним, так само елегантно одягнений. Та все ж для нас з Дмитром Сергійовичем увесь цей спектакль виглядав як святотатство, особливо з огляду на те, що Вишеславський загинув несподівано і трагічно: він був по-звірячому вбитий і пограбований групою нічних хуліганів.

№3. Авторкою третьої та четвертої бесіди була інша внучка Сарнацької, яку ми назвемо не справжнім, а, наприклад, іменем Ніна. Йшлося про діяльність клубу «Знавців», до якого негласно належали тут присутні юрист Т., подружжя С. і Ч. та сама Ніна. «Знавці» розповіли, як вони розкрили дві несподівані справ. Підставою було раптове збагачення одного з активних громадських діячів, який ні з

того ні з сього став олігархом. Спробуйте здогадатися, як він це зробив. Ніколи не зможете! Він знайшов... скарб Кочубея, яким хотіли заволодіти і Мазепа, й інші наступники, а йому цю знахідку підказав Пушкін. Він у перших рядках своєї «Полтави» зробив «натяк»: «Багатий дуже Кочубей: Його ланам кінця немає, Його отара скрізь гуляє В зеленім лузі без людей; А луг аж стогне під волами, Під кіньми гарними й вівцями». Попередньо скарб Кочубея шукали і в його багатому будинку, і на берегах та на дні Диканьки. Вже думали, що таємницю забрав із собою в могилу страчений Мазепою Кочубей. А з'ясувалося, що ні. Пушкін завжди був точним у своїх творах історичної тематики. Скажімо, в поемі «Полтава» та романі «Капітанська донька». Кочубей був скарбничим і найбагатшим конюхом. Його коні, звісно, були вільні, але не дикі. Вони мали конюшні, й ось у цих конюшнях Кочубей і ховав свої скарби. Цікаво, правда?! – сказала внучка Сарнацької.

А що ще розкрили знавці? – запитав прискіпливий Вадим Сергійович С. – Так, розкрили, і також несподіване. – Що ж конкретно? – спробував уточнити Вадим Сергійович. – А те, пояснила Ніна, що одна з сучасних переможниць «Євробачення», яка не відзначалася сильним голосом, це не жінка а мужчина. Звідси й велика енергія, і сила, і витримка. – Це що, факт? – постарався уточнити Сергій Семенович. – Звісно, ні! – відповіла Ніна, це тільки одне з припущень «Знавців».

– Кто сказал, что туманную осень,
Я больше ценю, чем весну?
А бурлящего моря просинь
–Меньше, чем корабль,идущий ко дну?!

Я когда-то была веселой
И ценила свой жизненный старт:
Коридоры харьковской школы

И зеленый дедовский сад.

А теперь в моем сердце пусто:
Отшумел мой жизненный марш,
На лице моем красок негусто
И не я, а какой-то шарж!

Я иду по пустынной дороге,
Которой не видно конца...
Отыскать бы старые дроги,
Что стоят у родного крыльца,

И промчатся на них в былое:
Хоть на миг, хоть на день, хоть на час!
Снова вспомнить все дорогое,
Но уж это в последний раз...

№4.Останні осінні вечори в домі Галини Михайлівни Сарнацької були дуже бурхливі. Суперечки й полеміка проходили настільки бурхливо, що навіть кава, чай і «Київський торт» залишалися недопитими і недоїденими. Всі присутні родичі та друзі розбивалися на «полемічні групи», оскільки сперечалися і з приводу історії, і медицини, і побуту. Найбільші дискусії виникали стосовно питань історії України: як завше, про Мазепу, а тепер, на додачу, і про Катерину 11 (хороша вона чи погана), і про Богдана Хмельницького (чи варто залишати пам'ятник на Софійській площі – позаяк він однозначно вказує булавою на Москву)

Дискутували і стосовно медицини: чому такі великі гроші треба платити за онкологічні операції? Так, прямо зараз в Академії наук України в Інститутах гуманітарного профілю збирають гроші на організацію Книжкового ярмарку задля операційного порятунку однієї молоді співробітниці. До речі, з проханням звернулися і до Галини

Михайлівни Сарнацької, а саме – офірувати книги для продажу. Вона могла запропонувати тільки Велику Радянську Енциклопедію, якою ніхто не цікавився; її власні художні твори, але це тоненькі книжечки побутової тематики, котрі не будуть купувати, а якщо і куплять, то заплатять мізерні гроші. Тому Галина Михайлівна запропонувала лише книгу якогось мовознавця з проблем інтонації і, головне, зовсім не дорогою для неї книгою про життєвий шлях Бориса Євгеновича Патона.

Сперечалися і про роль ліків: що важливіше – корвалол, валідол чи корвалмент? І чим не краще згадати добру стару валер'янку? Коти обожнюють валер'янку, і якби вони мали гроші, то розбирали б її літрами.

Сперечалися і на власне побутові теми: чи треба реєструвати шлюби, а чи може не розписуватися, то й розлучень не буде.

Галина Михайлівна з великим задоволенням слухала своїх гостей, адже у дискусіях народжується істина!

Переклала з російської Марія Данилевич.

Ю. Л. Булаховська

Декілька літературознавчих спостережень в поетичних жанрах щодо «зорової» образності

Звичайно, не всі видатні поети гарно малюють, але деякі, наприклад, Т. Г. Шевченко був і видатним художником. Берусь твердити, що «зорові враження» притаманні більшості поетичних творів і сформульовані саме як враження зорові з певними барвами. Дуже часто, наприклад, фігурують образи небесні: Сонця, Місяця і Зірок. Відомим, скажімо, є образ Місяця у вірші Т. Г. Шевченка: «Реве та стогне Дніпр широкий, Сердитий вітер завива;